

اخلاق در سیره معصومین (ع)

عباس رهبری

(عضو هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید بهشتی کردستان)

ایوب طهمزی

گلشن نوروزی

مژده اردلانی

سرسناسه	:	عباس رهبری (عضو هیات علمی دانشگاه فرهنگیان پردیس شهید مدرس کردستان) و سایرین
عنوان و نام پدیدآور	:	اخلاق در سیره معصومین/ عباس رهبری... [و دیگران].
مشخصات نشر	:	ارومیه: انتشارات گلشن حیاتی، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	:	۴۳۰ ص.
شابک	:	۹۷۸۶۰۰۹۵۶۶۴۹۵
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
یادداشت	:	عباس رهبری، ایوب طهمزی، گلشن نوروزی، مزده اردلانی.
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۲۲۳ - ۲۲۷.
موضوع	:	اخلاق اسلامی
موضوع	:	چهارده معصوم -- سرگذشتنامه
موضوع	:	چهارده معصوم -- اخلاق
شناسه افزوده	:	رهبری، عباس، ۱۳۴۵ -
رده بندی کنگره	:	BP۲۴۷/۸/۳۴۴
رده بندی دیویی	:	۱۷/۶۰
شماره کتابشناسی ملی	:	۹۳۶۵۹۹

نام اثر	:	اخلاق در سیره معصومین (ع)
مؤلفین	:	عباس رهبری، ایوب طهمزی، گلشن نوروزی، مزده اردلانی
صفحه آرا	:	فرشته بهمنی
ویراستار	:	سینا اسحقزاده
ناشر	:	ارومیه گلشن حیاتی
بازبین نهایی	:	گلشن نوروزی
تصحیح	:	وزیری
چاپ	:	اول، ۱۳۹۴
شمارگان	:	۱۰۰۰ نسخه
قیمت	:	۳۰۰۰۰ تومان
شابک	:	۹۷۸۶۰۰۹۵۶۶۴۹۵

حق چاپ محفوظ و مخصوص ناشر است.

فهرست

مقدمه ۱

✓ فصل اول: اخلاق و تحلیل معنای سیره و سبک‌های مختلف

- ۲ در رفتار و روش زندگی معصومین (ع)
- ۳ معنای اخلاق
- ۵ فلسفه اخلاق
- ۵ (۱) فرا اخلاق
- ۶ (۲) اخلاق هستی‌شناسی
- ۷ (۳) اخلاق کاربردی
- ۷ اخلاق در سیره پیشوایان دینی
- ۷ معنا و مفهوم واژه سیره
- ۸ معنا و مفهوم واژه سبک
- ۹ تعریف سیره
- ۹ پیشینه کاربرد اصطلاحی واژه سیره
- ۱۰ سیره‌شناسی
- ۱۲ سیره‌شناسی رسول خدا
- ۱۴ معصوم
- ۱۵ سیره اخلاقی و تربیتی معصومین (علیهم السلام)
- ۱۶ ویژگی‌های سیره معصومین (علیهم السلام)
- ۱۶ (۱) منشأ الهی
- ۱۸ (۲) محتوای عمیق
- ۱۹ (۳) تفسیر و تبیین قرآن

- ۲۰ ۴) ارائه ارزش‌های اسلامی
- ۲۱ ۵) جامعیت و شمول
- ۲۲ انواع سیره
- ۲۲ الف) سیره فردی
- ۲۳ ب) سیره اجتماعی
- ۲۳ ج) سیره اخلاقی و تربیتی
- ۲۵ د) سیره قولی و فعلی
- ۲۶ هـ) سیره علایی (بنای عقلا)
- ۲۶ و) سیره مشرعه (شرعی)
- ۲۷ ز) قلمرو سیره اخلاقی (تربیتی - سومین (علیهم السلام)
- ۲۸ آشنایی مختصر با زندگینامه چهارده معصوم (جهت مطالعه)
- ۲۸ خلاصه از زندگی نامه پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله)
- ۲۹ از تولد تا بعثت
- ۳۰ از بعثت تا هجرت
- ۳۲ از هجرت تا رحلت پیامبر اکرم (ص)
- ۳۶ مختصری از زندگی امام علی علیه السلام
- ۳۸ زندگی حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها
- ۳۹ نام، القاب، کنیه‌ها
- ۴۰ مادر و پدر
- ۴۱ ولادت
- ۴۱ مکارم اخلاق
- ۴۳ ازدواج و فرزندان آن حضرت
- ۴۴ فاطمه (علیها السلام) در خانه

۴۴	 مقام عصمت
۴۵	 وصیت
۴۵	 وفات
۴۵	 تغسیل و تدفین
۴۶	 سخنان فاطمه
۴۸	 زندگی امام حسن مجتبی علیه السلام
۴۹	 کلمات انسانی
۵۰	 بیعت مردم با امام حسن (ع)
۵۰	 همسران و زندان امام حسن
۵۱	 زندگی نامه حضرت امام حسن علیه السلام
۵۱	 حسین (ع) و پیامبر (ص)
۵۲	 حسین (ع) با پدر
۵۲	 امام حسین (ع) با برادر
۵۲	 قیام حسینی
۵۳	 اخلاق و رفتار امام حسین (ع)
۵۴	 زندگینامه امام سجاد (ع)
۵۶	 زندگی حضرت امام محمد باقر علیه السلام
۵۸	 شهادت امام باقر (ع)
۵۹	 زنان و فرزندان
۵۹	 امام جعفر صادق (ع)
۶۴	 زندگی نامه امام موسی کاظم علیه السلام
۶۶	 اصحاب و یاران
۶۶	 زمامداران معاصر

- ۶۷..... رویدادهای مهم
- ۶۸..... زندگانی حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام
- ۶۹..... نام، لقب و کنیه امام
- ۶۹..... پدر و مادر امام
- ۷۰..... تولد امام
- ۷۰..... اوضاع سیاسی
- ۷۲..... مختصری از کلیات حکمت‌آمیز امام
- ۷۳..... زندگانی امام محمد تقی (جواد الائمه) علیه السلام
- ۷۴..... شهادت حضرت جواد (ع) علیه السلام
- ۷۵..... زندگی امام علی النقی (هادی) علیه السلام
- ۷۶..... اصحاب و یاران امام دهم (ع)
- ۷۷..... صورت و سیرت حضرت امام هادی (ع)
- ۷۷..... شهادت امام هادی (ع)
- ۷۷..... زن و فرزندان امام هادی (ع)
- ۷۸..... زندگی‌نامه امام عسکری علیه السلام
- ۷۸..... دوران امامت
- ۷۹..... شهادت امام (ع)
- ۷۹..... زندگی حضرت امام زمان عج... تعالی فرجه الشریف
- ۸۰..... سیمای مهدی (عج)
- ۸۰..... دوران زندگی

فصل دوم: سنت نبوی و نقش امامان (ع) در تعلیم سنت نبوی

- ۸۳..... سنت نبوی و نقش ائمه در تعلیم سنت نبوی
- ۸۴..... تعلیم و تربیت در سیره پیامبر خدا صلی الله علیه و آله

جایگاه تعلیم و تربیت در سیره ائمه اطهار علیهم السلام	۸۶
اهداف نظام تعلیم و تربیت در سیره ائمه اطهار علیهم السلام	۸۹
۱. توجه به اصول اعتقادی دین و مذهب	۹۰
۲. توجه به احکام و قوانین شرعی	۹۰
۳. رشد اخلاق	۹۰
ب. اهداف آموزشی ائمه (ع)	۹۲
۱. پرورش استعدادها	۹۲
۲. آموزش علم و خلق آثار علمی	۹۲
شیوه های تعلیم و تربیت در سیره ائمه اطهار علیهم السلام	۹۴
۱. ارتباط چهره به چهره با مردم	۹۴
۲. تربیت شاگردان برجسته	۹۵
۳. املای مطالب علمی	۹۷
۴. خطابه و موعظه	۹۸
۵. امر به معروف و نهی از منکر	۹۸
۶. تمسک به قرآن و سنت	۹۹
۷. مناظره و استدلال	۱۰۰
۸. کرامت	۱۰۰
۹. دعا	۱۰۱
۱۰. نامه و پیمان نامه	۱۰۱
ویژگی های معلم از منظر ائمه اطهار علیهم السلام	۱۰۲
۱. خودسازی پیش از آموزش	۱۰۳
۲. تعهد بر آموزش و پرورش	۱۰۳
۳. پرهیز از خشونت	۱۰۳

۴.	پاسخ‌گویی به پرسش‌های دینی.....	۱۰۳
۵.	موقعیت سنجی.....	۱۰۴
۶.	رعایت آداب آموزشی.....	۱۰۴
	مواد آموزشی در سیره ائمه اطهار علیهم السلام.....	۱۰۴
۱.	تفسیر و قرائت قرآن.....	۱۰۴
۲.	فقه.....	۱۰۵
۳.	اصول اعتقاده.....	۱۰۶
الف.	خداشناسی.....	۱۰۶
ب.	پیامبرشناسی و امام‌شناسی.....	۱۰۷
ج.	معادشناسی.....	۱۰۹
د.	انسان‌شناسی و گیتی‌شناسی.....	۱۰۹
هـ.	اخلاق و تربیت دینی.....	۱۱۰
۴.	علم حدیث و کلام.....	۱۱۰
۵.	آموزش مدیریت سیاسی - اداری.....	۱۱۱
۶.	تاریخ.....	۱۱۲
۷.	حقوق.....	۱۱۳
۸.	ادبیات.....	۱۱۳
۹.	علوم نظامی.....	۱۱۴
الف.	فنون رزمی.....	۱۱۴
ب.	اصول اخلاقی جنگ.....	۱۱۵
۱۰.	امور اجتماعی.....	۱۱۵
الف.	ورزش.....	۱۱۵
ب.	آداب تجارت.....	۱۱۵

- ج. بهداشت و آداب و رسوم اجتماعی ۱۱۶
- رتبه بندی مسلمانان در تعلیم و تربیت ۱۱۷
- مکان های تعلیم و تربیت ۱۱۸

فصل سوم: اصول ملفی در نزد معصومین (ع)

- اصول ملفی در نزد معصومین ۱۲۰
- اصول ملفی ۱۲۰
- الف: اصل غدر: ۱۲۰
- ب: اصل تجرّز ۱۲۱
- ج: اصل انظلام، استرحام ۱۲۱
- استرحام و تکدی ۱۳۵
- مذمت گروه اول ۱۳۶
- کیفر گروه دوم ۱۳۷
- پیامدهای تکدی ۱۳۸
- ۱-ستم به خویش ۱۳۸
- ۲-ردائل اخلاقی ۱۴۰
- ۳-ستمی و تن پروری ۱۴۱
- ۴-فقر و پریشانی ۱۴۲
- ج-کیفیت استخدام وسیله در سیره پیغمبر ۱۴۴
- استفاده از وسیله نامشروع در تبلیغ دین ۱۴۷
- جعل حدیث ۱۴۷
- ز: استفاده نکردن از جهالت مردم به نفع دین و خود ۱۴۷
- (د) ظلم ۱۴۸
- اقسام ظلم ۱۴۹

۱۴۹	(۱) ظلم به خداوند
۱۴۹	(۲) ظلم به نفس
۱۴۹	(۳) ظلم به دیگران
۱۵۰	اشخاص ظالم
۱۵۰	منشأ و عوامل ظلم
۱۵۰	(۱) شتم و کینه توزی
۱۵۱	(۲) خودکامگی
۱۵۱	(۳) جاه طلبی
۱۵۱	(۴) خودخواهی
۱۵۱	آثار و پیامدهای ظلم
۱۵۲	(۱) آثار ظلم در حوزه فردی
۱۵۲	۱-۱ آثار دنیوی ظلم در حوزه فردی
۱۵۲	۱-۲ آثار اخروی ظلم در حوزه فردی
۱۵۳	(۲) آثار ظلم در اجتماع
۱۵۳	۱-۲ آثار دنیوی ظلم در اجتماع
۱۵۳	۲-۲ آثار اخروی ظلم در اجتماع
۱۵۴	راه‌های مبارزه با ظلم و درمان آن
۱۵۴	الف) درمان فردی
۱۵۴	(۱) تهذیب نفس
۱۵۵	(۲) توجه به معاد و عقوبات
۱۵۵	ب) درمان اجتماعی
۱۵۵	(۱) امر به معروف و نهی از منکر
۱۵۵	(۲) جهاد با ظالم

۱۵۵ قیام (۳)

فصل چهارم: اصول پذیرفته شده در نزد معصومین (ع)

۱۵۷ اصول پذیرفته شده در نزد معصومین (ع)

۱۵۷ (۱) رسیدگی به ظاهر

۱۵۷ ویژگی های ظاهری پیامبر اعظم (ص)

۱۵۸ سیما: ظاهری پیامبر اعظم (ص)

۱۶۰ آراستگی ظاهری پیامبر اعظم (ص)

۱۶۰ (۱) آراستن سر و صورت

۱۶۱ الف - اصلاح موهای سر و صورت

۱۶۱ ب - شستن موهای سر و صورت

۱۶۲ ج - روغن مالیدن به سر

۱۶۲ د - خضاب کردن

۱۶۳ هـ - سرمه کشیدن

۱۶۳ و - آئینه و شانه

۱۶۴ ۲- لباس و پوشش

۱۶۵ الف - جنس لباس

۱۶۵ ب - رنگ لباس

۱۶۷ ج - اندازه و بی تکلفی در لباس

۱۶۸ د - ساده پوشی

۱۶۹ هـ - کفش و ...

۱۶۹ و - آداب لباس پوشی

۱۷۰ ز - لباس های ویژه:

۱۷۱ ح - نظافت و پاکی پیامبر اعظم (ص)

۱۷۱	الف - بهداشت بدن
۱۷۲	۱ - مسواک
۱۷۳	۲ - خوشبویی
۱۷۴	ب - بهداشت محیط
۱۷۴	قناعت
۱۷۴	معنی لغوی قناعت
۱۷۵	معنای اصطلاحی قناعت
۱۷۵	نتایج قناعت
۱۷۶	رضایت خداوند
۱۷۶	بی نیازی از مردم
۱۷۷	ثروت بی پایان
۱۷۷	واژگان مرتبط با قناعت
۱۷۸	معنی کفاف
۱۷۸	معنی اقتصاد
۱۷۸	معنی اقتصار
۱۷۹	معنی زهد
۱۷۹	نتیجه زهد
۱۸۰	فرق بین فقر و قناعت
۱۸۱	نتیجه حرص
۱۸۱	طرق قانع بودن
۱۸۱	زهد یکی از آن راهها همان زهد و دل بریدن از دنیا بود.
۱۸۱	تاثیر پذیری از اولیای الهی
۱۸۲	توجه به آبرو و عزت نفس

۱۸۲	 خصوصیات افراد قانع
۱۸۳	 نصیح و خلوص سخن پیامبر
۱۸۳	 خیرخواهی در قرآن
۱۸۵	 ۱. خیرخواهی حضرت نوح علیه السلام
۱۸۵	 ۲. خیرخواهی حضرت هود علیه السلام
۱۸۵	 ۳. خیرخواهی حضرت صالح علیه السلام
۱۸۵	 ۴. خیرخواهی حضرت شعیب علیه السلام
۱۸۶	 ۵. لزوم مواظبت بر برابر مدعیان خیرخواهی
۱۸۷	 (ص) ساده زیستی و پرهیز از تکلف
۱۸۸	 نرمش در مسائل شخصی (ص) و مسائل اصولی
۱۸۹	 صراحت و صداقت در سیاست
۱۹۰	 اندیشه سیاسی امام علی علیه السلام
۱۹۱	 روش شناسی حرکت های سیاسی امامان (ع)
۱۹۲	 اهمیت روش در حرکت های سیاسی امامان (ع)
۱۹۲	 چستی سیره ی سیاسی
۱۹۳	 نگاه الهی امامان (ع) به سیاست
۱۹۵	 روش های حاکم بر رفتار سیاسی امامان (علیهم السلام)
۱۹۵	 (۱) اصل تکلیف مداری
۱۹۶	 (۲) انعطاف ناپذیری در عدالت گرایی
۱۹۸	 (۳) زنده نگه داشتن نهضت عاشورا
۱۹۸	 (۴) صراحت و صداقت در سیاست
۱۹۹	 (۵) سیاست حفظ امت
۲۰۰	 (۶) سازش ناپذیری با ظالمان و خیانتکاران

۲۰۰	فتنه زدایی
۲۰۱	فتنه واقفیه
۲۰۱	صداقت از لوازم ضروری سیاست
۲۰۲	اخلاق سیاسی و زمامداران
۲۰۲	راه و رسم امیرمؤمنان علی (ع)
۲۰۳	صراحت و صداقت
۲۰۴	حلم و بردباری در سیره اخلاقی ائمه معصومین علیهم السلام
۲۰۵	مفهوم و تعریف حلم
۲۰۶	اهمیت و فضیلت حلم در آیه، قرآن و گفتار معصومین علیهم السلام
۲۰۸	ویژگیهای شخص حلیم
۲۰۹	حلم و فروبردن خشم
۲۱۰	همراهی حلم با علم
۲۱۱	حلم و عقل
۲۱۲	آثار و ثمرات حلم
۲۱۳	ائمه علیهم السلام مظاهر تام حلم الهی

فصل نهم: روش تبلیغی امامان (ع) و مسئله تقیه

۲۱۶	روش تبلیغی امامان (ع) و مسئله تقیه
۲۱۷	تبلیغ گفتاری
۲۱۸	خطابه و سخنوری
۲۱۹	انواع خطابه
۲۱۹	۱- خطابه به حماسی
۲۱۹	۲- خطابه اخلاقی و موعظه
۲۲۱	۳- خطابه اعتقادی

۲۲۱	۴- خطابه اجتماعی
۲۲۲	۵- ذکر مصیبت و مرثیه خوانی
۲۲۲	۱- الگو سازی
۲۲۳	۲- تبلیغ دین
۲۲۳	۳- تعظیم شعائر الهی
۲۲۳	۶- خطابه نماز جمعه
۲۲۴	اصول و آداب خطابه
۲۲۴	۱- بلاغت
۲۲۵	۲- فصاحت
۲۲۵	۳- آگاهی از روش بیان
۲۲۶	۴- تنظیم سخن
۲۲۷	۵- فهم مخاطبین
۲۲۸	۶- علم و آگاهی
۲۲۹	۷- دقت و تأمل
۲۳۰	۸- مقتضای حال
۲۳۱	۹- وقت و زمان
۲۳۲	۱۰- تکریم و تشویق
۲۳۲	پرسش و پاسخ
۲۳۳	۱- پرسش و پاسخ حضوری
۲۳۳	۲- پرسش و پاسخ مکاتبه‌ای
۲۳۳	۳- پرسش و پاسخ با واسطه
۲۳۴	تشویق مردم به پرسش
۲۳۴	هدایت پرسش به امور مفید

۲۳۵	تصحیح عقاید دیگران با پرسش
۲۳۶	تصحیح رفتار دیگران با پرسش
۲۳۷	افزایش سطح معرفت خواص
۲۳۷	پاسخ مستدل
۲۳۸	استناد به قرآن
۲۳۸	استناد به سنت
۲۳۹	استدلال عملی
۲۴۰	سفارشات ائمه علیه السلام در زمینه پرسش و پاسخ
۲۴۰	نهی از سوال و پرسش بیهوده
۲۴۰	پاسخ ابلهان
۲۴۱	تامل در پاسخ
۲۴۱	پاسخ بدون پرسش و پاسخ به پرسش از دیگری
۲۴۲	شرم در پرسش دینی
۲۴۲	ظرفیت مخاطب برای جواب
۲۴۳	مناظره
۲۴۴	اخلاق و آداب مناظره
۲۴۴	الف - ترک مناظره ممنوعه
۲۴۴	انواع مناظره
۲۴۵	مناظره‌های نهی شده از ائمه
۲۴۵	کسانی که نباید با آنان مناظره نمود
۲۴۶	ب - سعه صدر و تحمل
۲۴۷	ج - وجود آزادیدر بیان و نبودن خفقان
۲۴۷	د - عدم اهانت و دشنام

۲۴۸	ه- استدلال به سنت
۲۴۹	و- آشنایی با فنون مناظره
۲۴۹	ز- تفاهم
۲۵۰	ح- ملاطفت و محبت
۲۵۰	انواع موضوع مناظره
۲۵۱	مناظر در اصل توحید
۲۵۲	تبلیغ آموزشی (علمی)
۲۵۲	آموزش شکل عبادت
۲۵۳	داوری و بیان حکم الهی
۲۵۴	آداب تبلیغ گفتاری نزد ائمه علیهم السلام
۲۵۴	۱) آغاز با بسم الله
۲۵۴	۲) ستایش خدا
۲۵۴	۳) استناد به قرآن
۲۵۵	۴) استناد به سنت
۲۵۵	۵) استفاده از تمثیل
۲۵۵	۶) استفاده از تاریخ
۲۵۶	تبلیغ رفتاری
۲۵۶	حسن معاشرت
۲۵۸	مواجهه با دیگران
۲۵۸	مواجهه با معصیت کاران
۲۵۹	مواجهه با معاندین
۲۶۰	مواجهه با کفار
۲۶۰	الف - آموزش، تبلیغ

۲۶۱	ویژگی‌های مبلغ نزد ائمه علیه السلام:
۲۶۱	سخن از روی علم
۲۶۲	شرح صدر
۲۶۳	دعوت با عمل
۲۶۴	اخلاص در نیت
۲۶۴	نرمی گفتار
۲۶۷	ساده زیستن
۲۶۸	مراء و مزاح
۲۶۸	ظاهر مناسب
۲۶۹	حب مردم
۲۶۹	تواضع
۲۷۱	ترک مخاصمه
۲۷۲	تبلیغ تدریجی
۲۷۲	صبر و استقامت
۲۷۳	ملاطفت مخاطب
۲۷۴	ملاطمت و سرزشتن
۲۷۴	عجب و خودپسندی
۲۷۵	تملق
۲۷۶	سخن زشت
۲۷۶	هدایت مردم
۲۷۷	برخی از مصادیق هدایت مردم
۲۷۷	بستر تبلیغی ائمه
۲۷۸	الف - شرایط زمانی و مکانی

ب- شرایط علمی و اعتقادی	۲۷۹
ج- شرایط روحی روانی	۲۸۰
عدم افراط و تفریط	۲۸۱
د- بستر سازی ائمه برای تبلیغ	۲۸۲
(۱) مقبولیت مبلغ	۲۸۲
(۲) اهمیت موضوع	۲۸۳
(۳) هنر بیان	۲۸۴
ائمه (ع) و استفاده از ابزارهای تبلیغی	۲۸۴
الف: ابزارهای معنوی	۲۸۴
۱- دعا	۲۸۵
شکلهای مختلف دعا	۲۸۵
۲- عزاداری	۲۸۶
۳- وصیت	۲۸۶
۴- کتابت نامه	۲۸۷
ب: ابزارهای مادی و ظاهری	۲۸۹
۱- ودایع رسالت	۲۸۹
منبر رسول خدا	۲۹۰
عمامه و شمشیر رسول خدا	۲۹۰
رداء رسول خدا	۲۹۱
۲- "کتاب علی" (ع) یا جامعه	۲۹۱
۳- صحیفه یا مصحف فاطمه (س)	۲۹۲
۴- انتساب به پیامبر (ص)	۲۹۳
الگو گیری از شیوه‌های تبلیغی ائمه در رسانه‌های جدید	۲۹۴

۲۹۴	اهمیت رسانه‌های جدید
۲۹۴	الگوگیری از روش تبلیغی ائمه
۲۹۵	برخی از اصول تبلیغی ائمه علیهم السلام با مد نظر داشتن رسانه‌های نوین
۲۹۵	تقیه
۲۹۶	تقیه در لغت
۲۹۶	تقیه در اصطلاح
۲۹۶	تقیه در منابع اسلام
۲۹۷	تفاوت تقیه و نفی
۲۹۷	توجیه تقیه
۲۹۷	فواید تقیه
۲۹۸	تقیه در قرآن
۲۹۸	تقیه در روایات
۲۹۸	مباحث علمی در موضوع تقیه
۲۹۹	تقیه در تاریخ
۲۹۹	دستور اهل بیت به تقیه
۳۰۰	نظر برخی نویسندگان اهل سنت درباره تقیه
۳۰۰	مستندات تقیه
۳۰۱	آیات برای اثبات تقیه
۳۰۲	استشهاد به آیات برای اثبات تقیه
۳۰۳	مشروعیت تقیه در احادیث
۳۰۳	احادیث دال بر رخصت تقیه
۳۰۴	احادیث در تجویز کذب و توریه
۳۰۴	ادله مربوط به اکراه

۳۰۴		دلیل عقل برای اثبات تقیه
۳۰۵		تقیه در منابع تاریخی
۳۰۵		تقیه در اهل سنت
۳۰۶		اجماع بر تقیه در شیعه
۳۰۶		تقسیمات تقیه
۳۰۶		تقسیم شیخ مفید
۳۰۶		تقسیم شیخ انصاری
۳۰۶		سایر نظرات در تقسیم تقیه
۳۰۷		تقسیم به لحاظ منأ تقیه
۳۰۷		موارد تقیه
۳۰۸		موارد وجوب تقیه
۳۰۸		شرط وجوب تقیه
۳۰۸		موارد جواز تقیه
۳۰۹		موارد تقیه مستحب
۳۰۹		حرمت تقیه
۳۰۹		اظهار کلمه کفر و براءت
۳۱۰		حکم وضعی تقیه
۳۱۰		تقیه در بیان حکم
۳۱۰		تقیه در مقام امتثال
۳۱۰		تقیه به جهت اختلاف در حکم
۳۱۱		تقیه نسبت به سایر آثار وضعی
۳۱۱		احکام وضعی عملی در بحث تقیه
۳۱۲		نظر محقق کرکی

۳۱۲.....	نظر امام خمینی
۳۱۳.....	تقیه به جهت اختلاف در موضوع حکم شرعی
۳۱۳.....	تقیه در برابر غیر مخالف
۳۱۴.....	منظور از حکم ثانوی
۳۱۴.....	چند روایات مرتبط با تقیه
۳۱۵.....	تقیه ائمه حصصین
۳۱۵.....	موارد تقیه حرام
۳۱۶.....	ظهور تقیه در عاید شخصی

مجله هشتم: ویژگیهای شخصی و فردی معصومین (ع)

۳۱۸.....	عبادت و بندگی
۳۱۸.....	تواضع و فروتنی
۳۱۹.....	عفو و بخشش
۳۲۱.....	شهامت و شهادت
۳۲۲.....	دگردوستی
۳۲۳.....	کمک به هم نوعان
۳۲۵.....	صبر و استقامت
۳۲۵.....	دعا در سیره معصومین
۳۲۹.....	انس با قرآن در سیره معصومین (ع)
۳۲۹.....	حضرت علی (ع) و قرآن:
۳۳۰.....	انس امام حسین (ع) با قرآن
۳۳۱.....	انس حضرت رضا (ع) با قرآن
۳۳۱.....	علت وجوب سورة حمد در نماز
۳۳۲.....	تعلیم و تربیت افراد شایسته و زبده

۳۳۲	مولفه‌های تربیت دینی از نگاه ائمه (ع)
۳۳۲	عقلانیت
۳۳۳	تقوی حضور
۳۳۳	ایجاد انگیزه
۳۳۴	توانمندی فراگیر
۳۳۶	برخورد با کودکان
۳۳۶	احترام به کودکان
۳۳۶	همبازی شدن با کودکان
۳۳۷	انتخاب نام زیبا برای کودکان
۳۳۸	مشورت با فرزندان
۳۳۸	سلام کردن به کودکان
۳۳۹	سیره برخورد معصومین (ع) با شاگردان
۳۳۹	تقویت انگیزه شاگردان برای تحصیل علم
۳۴۰	تقویت اخلاص در شاگردان
۳۴۲	ادب آموزی به شاگردان
۳۴۳	تلاش برای علم آموزی به شاگردان
۳۴۷	به کارگیری شاگردان در نشر معارف اسلامی
۳۴۸	تربیت شاگردان برای مناظره‌های علمی
۳۴۹	تواضع و فروتنی در برابر شاگردان
۳۵۰	اظهار همدردی با شاگردان
۳۵۱	سیره برخورد معصومین با خانواده
۳۵۱	عوامل تحکیم خانواده از دیدگاه امام علی (ع)
۳۵۱	۱. تعاون و همکاری و تقسیم کار

۲. پراکندن محبت ۳۵۲
۴. دینداری و پایبندی به تعهدات اخلاقی و اعتقادی ۳۵۳
۵. عدالت در خانواده ۳۵۴
۶. گفت و گوی صمیمی ۳۵۵
۷. آموزش و افزایش اطلاعات در خانواده ۳۵۵
- ب. افراط و تفریط در آموزش فرزندان ۳۵۶
۸. توجه به ظاهر و روحیات همسر ۳۵۶
۹. سازگاری ۳۵۷
۱۰. پرهیز از تقاضاهای امه‌دور ۳۵۷
۱۱. تشویق و ترغیب ۳۵۸
۱۲. هنر گوش دادن ۳۵۸
۱۳. عدم سوءظن و غیرت بی مورد نسبت به همسر ۳۵۹
۱۴. صبر و تحمل یکدیگر ۳۵۹
۱۶. هم پوشانی عیوب یکدیگر ۳۶۰
- انواع رابطه با مردم ۳۶۰
- نوع اول ۳۶۰
- نوع دوم ۳۶۱
- نوع سوم ۳۶۳
- عبادت و عبودیت در کلام معصومین ۳۶۷
- مفهوم عبادت و عبودیت ۳۶۷
- معصومین اسوه عبادت و عبودیت ۳۶۸
- الف: عبودیت علی علیه السلام ۳۶۹
- ب: عبادت علی علیه السلام ۳۷۰

۳۷۰	شب زنده‌داری‌های علی علیه‌السلام
۳۷۲	عبودیت و عبادت بر اساس رهنمودهای امام علی علیه‌السلام
۳۷۲	۱. عبودیت
۳۷۲	الف: عبودیت فراگیر (تکوینی)
۳۷۳	ب: عبودیت ویژه (عبودیت ارادی)
۳۷۴	آثار و دستاوردهای عبودیت
۳۷۴	۱. آثار فقهی
۳۷۵	۲. توکل
۳۷۵	۳. صبر و ظریت رحم
۳۷۶	رابطه متقابل خدا و انسان
۳۷۸	ارکان عبادت
۳۷۸	عمل
۳۷۹	نیت
۳۷۹	گستره عبادت
۳۸۰	شمول و گستردگی عبادت در سه محور:
۳۸۱	گونه‌های مختلف عبادت
۳۸۱	۱. فریضه و نافله
۳۸۲	۲. عبادت فردی و عبادت اجتماعی
۳۸۳	۳. عبادت ظاهری و عبادت باطنی (قلبی)
۳۸۵	طبقه‌بندی عبادت و عابدان
۳۸۵	طبقه‌بندی عابدان
۳۸۷	آثار و دستاوردهای عبادت
۳۸۸	۱. دستاورد فکری و معرفتی

۳۸۸	۲. دستاورد روحی و روانی
۳۸۸	۳. دستاورد عملی و رفتاری
۳۸۸	۴. دستاورد جسمی
۳۸۸	۵. دستاورد اجتماعی
۳۸۸	عوامل گرایش به عبادت و عبودیت
۳۸۸	۱. سم و آگاهی
۳۸۹	۲. نمک و توفه - خواستن از خداوند
۳۸۹	۳. جدیت پشت کار
۳۹۰	۴. موعظه و تذکر
۳۹۱	آداب سلوک ائمه (ع) با خاندان
۳۹۲	اخلاق خانوادگی پیامبر صلی الله علیه و آله
۳۹۲	کار در منزل
۳۹۴	دل بستن به دنیا
۳۹۷	معاشرت با مردم
۴۰۰	رعایت صداقت در معاشرت
۴۰۲	تعدیل انتظارات مردم
۴۰۳	پرهیز از خودستایی
۴۰۵	رفتار امامان (ع) با حاکمان معاصر خویش
۴۰۵	دو احتمال برای تقابل و تضاد معصومین (ع) با حکومت های هم عصر خویش:
۴۰۶	الف. امام علی (ع)
۴۰۷	ب. ائمه (ع) و مبارزه با سلاطین وقت
۴۰۸	۱. مبارزه مستقیم
۴۰۸	قیام حسینی

- جهد مستمرانه(ع) در راستای قیام حسینی ۴۱۰
- دعوت به سوی خویشتن و نفی مشروعیت حکومت‌ها ۴۱۳
۲. مبارزه منفی ۴۱۶
- فهرست منابع ۴۱۸

www.ketab.ir

مقدمه

بخشی از تاریخ صدر اسلام سیره علمی و تربیتی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و امامان معصوم علیهم السلام است. در سیره ائمه اطهار علیهم السلام، به عنوان رهبران دینی - سیاسی جامعه مسلمانان، چند اصل زیربنایی وجود دارد که به اندیشه و تفکرات آنان قوام بخشیده و عامل توسعه علمی - فرهنگی حکومت و جامعه اسلامی است. یکی از این اصول، اصل «تعلیم و تربیت» است. نشانی به یادگیری علم و دانش در تمام زمینه‌های عقلی، نقلی و تجربی، و نیز تربیت دینی از جمله مهم‌ترین تعالیم اسلام است و توجه هر مرد و زن مسلمانی به علم و ادب از ضروریات حرکت و رشد و تکامل به شمار می‌آید. توجه به سیره آن‌ها برای هدایت اعتقادی، تربیتی و علمی مردم و رساندن آن به آیندگان امری ضروری است. اولین چیزی که به سیره پیامبر ارزش و اهمیت داده قرآن کریم است. قرآن به صراحت، به مسلمانان دستور می‌دهد سیره رسول خدا صلی الله علیه و آله را اسوه نیکو و حسنه حویث قرار دهند.

بر این اساس، می‌توان گفت: یک اصل اساسی در سیره و رفتار دینی، سیاسی و اجتماعی پیامبران و امامان شیعه علیهم السلام، توجه آن‌ها به تعلیم و تربیت مردم است؛ اصلی که از جمله وظایف و شئون اولیه یک حاکم اسلامی است. بنابراین، هدف و پرداختن به این موضوع، روشن ساختن ساختار سیره آن بزرگواران در زمینه آموزش و پرورش است تا بتوان از این سیره، الگوی مناسبی برای بالا بردن سطح تربیت دینی و دانش جامعه کنونی گرفت. تلاش بر این است که به مسئله ساختار و نظام تعلیم و تربیت در سیره ائمه اطهار علیهم السلام، اهمیت، شیوه‌ها، ابزار و مواد آموزشی و تربیتی این اصل و نقش آنان در روند رو به رشد فرهنگ و تمدن اسلامی با توجه به منابع نقلی و با شیوه تحلیلی - توصیفی بپردازیم. در این بحث سعی شده است بر اساس سر فصل‌های اعلامی سیره‌ی عملی این بزرگواران تا حد امکان بیان گردد.